

Erlend tungumál: Vandamál lesblindra við tungumálanám og hugmyndir að úrræðum:

Undirliggjandi þættir til viðmiðunar Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu.	Áhrif á tungumálanám Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :	Aðgerðaráætlanir Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið.	Viðbót Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur
Hljóðferlun (phonological processing) <ul style="list-style-type: none"> • Eiga erfitt með að tengja saman hljóð og rittákn • Greina ekki hljóðin sem mynda orðin 	<ul style="list-style-type: none"> • Framburð, jafnvel algengra einfaldra orða • Að þekkja aftur algeng orð og setningar • Að greina sundur orð með líkan framburð, ruglar saman orðum • Lestur, sérstaklega ef hann þarf að lesa upphátt 	<ul style="list-style-type: none"> • Kynna strax hljóðin (fónem) sem mynda nýja tungumálið. • Kynna nýtt efni með því að höfða til allra skynfæra – hlusta, horfa, segja, skrifa o.frv. • Ekki láta nemandann lesa upphátt nema hann bjóðist til þess 	<ul style="list-style-type: none"> • Nota æfingarspjöld til styrkingar • Útvega nemendum hljóðupptökur af rituðum texta, hér má nýta talgervla og Blindrabókasafnið • Nýta tölvuforrit og t.d. bbc language courses • Fá nemanda, sem á auðvelt með lestur, til að vinna með lesblinda nemandanum

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu.</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið.</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Minni</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vinnsluminni er takmarkað; ef álag verður of mikið þá verður ekkert nám • Það geta verið ónákvæm þekkingaratriði í langtímaminni þ.e. rangar upplýsingar um tungumálið 	<ul style="list-style-type: none"> • Að muna og fara eftir leiðbeiningum (líka í móðurmáli) • Að muna orð sem hann hefur nýlega lært • Að endurtaka löng orð (með mörgum atkvæðum) • Að koma frá sér svári þó hann viti svárið 	<ul style="list-style-type: none"> • Kynna nýtt efni smám saman, „búta niður“ í smærri einingar • Setja nemandanum afmörkuð en raunsæ markmið • Notað viðbótarkennsluefni eins og tónlist, leiklist, myndir • Reikna með tíma til upprifjunar 	<ul style="list-style-type: none"> • Útvega nemanda viðbótarefni til að rifja upp heima eða sjá til þess að hann fái aukalegan stuðning í náminu

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu.</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið.</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Hljóðgreining og hljóðskynjun</p> <ul style="list-style-type: none"> • Er óviss um hvaða hljóð það er sem hann/hún heyrir • Erfiðleikar með að greina að lík hljóð eins og g og k, p og b • Erfiðleikar með að heyra hvenær eitt orð endar og annar orð byrjar 	<ul style="list-style-type: none"> • Að greina hvort orð sé borið rétt fram t.d. að bera rétt fram orð eftir leiðsögn kennara • Að greina muninn á milli tveggja orð sem hljóma líkt • Að vinna hlustunarverkefni • Að svara munnlega spurningum (á tungumálinu) 	<ul style="list-style-type: none"> • Að nemandinn hafi texta til hliðsjónar við hlustun • Þegar verið er að tala við lesblinda nemendur þá að ýkja framburð að byrja með en síðan láta þá hlusta á hvernig orðin eru borin fram á eðlilegan hátt 	<ul style="list-style-type: none"> • Ef nemandi fær að velja sjálfur tungumál þá að leiðbeina honum að velja tungumál sem hljómar líkt og móðurmál hans þ.e. er byggt upp af svipuðum hljóðum (fónem)og því framburður líkur <p>t.d er auðveldara fyrir enskumælandi nemanda að læra spænsku eða ítölsku en frönsku</p>

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu.</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið.</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Raðvinnsla</p> <ul style="list-style-type: none"> Eiga í erfiðleikum með röðun eða vinna með efni í ákveðinni uppröðun t.d. stafrófið, röð orð í setningu, röð stafa í orði o.s.frv. 	<ul style="list-style-type: none"> Að leita að orði í orðabók - orðasafni Að muna heiti og rétta röð vikudaga, mánaða í árinu, talnahugtaka o.þ.h. upptalningu á tungumálinu 	<ul style="list-style-type: none"> Nota til þjálfunar ýmiss konar aðferðir eins og rím, hrynjanda, leiki, vísur, söng o.frv. Setja á vegg skólastofunnar spjöld með hugarkortum og/eða ýmis konar yfirliti í litum og/eða í myndrænu formi, sem hægt er að vísa til við kennslu (for reference) 	<ul style="list-style-type: none"> Nýta tæknileg hjálpargögn eins og leiðréttingarforrit Hvetja nemendur að nota ýmiss konar minnistækni við námið

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar:</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Skrift</p> <ul style="list-style-type: none"> • Það getur verið að nemandinn skrifi hægt og óskýrt þanni að erfitt er að lesa það sem hann skrifar (kallast dysgraphia = erfiðleikar með skrift) 	<ul style="list-style-type: none"> • Að skrifa eftir töfluskript (það sem kennari skrifar á töflu) • Að setja á blað það sem er verið að fjalla um munnlega • Að stafsetja samkvæmt reglum framandi tungumáls, það getur verið að hann riti nýja tungumálið eftir framburði og reglum móðurmáls síns 	<ul style="list-style-type: none"> • Takmarka það sem þarf að skrifa en ekki sleppa nemanda alveg við að skrifa • Láta nemanda hafa ljósrit af glósum eða aðgang að þeim í tölvutæku formi • Ekki gefa einkunn fyrir eða leiðrétt allar stafsetningarvillur ef nemandinn á í mikum erfiðleikum með réttitun. (Það er niðurbjótandi að fá tilbaka verkefni útatað í rauðum leiðréttingum, leiðrétt frekar einstaka tegundir stafsetningvillna) 	<ul style="list-style-type: none"> • Leyfa nemendum að skila verkefnum í öðru formi en sem texta t.d. sem hljóðskrá, eða hljóðupptöku • Útvega nemendum hljóðupptökur af glósum til að æfa sig heima. Hægt er t.d. að lesa inn orð í wordskjal og powerpoint (sjá accessories – entertainments – sound recorder)

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar:</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Námshraði – (hversu hratt nemandi getur tekið á móti og unnið með nýjar upplýsingar)</p> <ul style="list-style-type: none"> Tilhneiging að vera seinni en almennt gerist að svara spurningum og/eða bregðast við nýju námsefni 	<ul style="list-style-type: none"> Að bregðast fljótt við nýjum upplýsingum eða leiðbeiningum sem eru gefnar munnlega hvort sem er á framandi tungumáli eða móðurmáli nemandans Að bregðast við stöðugu flæði upplýsinga 	<ul style="list-style-type: none"> Hægja á kennslunni þegar verið er að kynna nýtt efni og gefa nemendum meiri tíma til að taka á móti og ferla/vinna með upplýsingar Gefa nemendum rýmri tíma að svara spurningum og ljúka við verkefni, einnig veita lengri skilafrest á heimaverkefnum 	<ul style="list-style-type: none"> Sjá til þess að nemendur fái lengri tíma í prófum Við námsmat á hlutaprófum eða verkefnum taka tillit til þess ef nemandi lendir í tímahraki Gefa nemendum upplýsingar um að tillit verði tekið til þess að þeir vinna hægar því það getur dregið úr próf- og verkefnakvíða

<p>Undirliggjandi þættir til viðmiðunar:</p> <p>Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu</p>	<p>Áhrif á tungumálanám</p> <p>Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :</p>	<p>Aðgerðaráætlanir</p> <p>Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið</p>	<p>Viðbót</p> <p>Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur</p>
<p>Erfiðleikar með stefnunarskyn</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tilhneiging að rugla saman hægri og vinstri, upp og niður, suður og norður o.fr.v 	<ul style="list-style-type: none"> • Að fara eftir leiðbeiningum um áttir og að leiðbeina um áttir • Að svara með nákvæmni spurningum og verkefnum sem reyna á forsetningar 	<ul style="list-style-type: none"> • Setja myndir, örvar og þess háttar inn í texta, sem nemendur fá í hendur • Nota myndrænar vísbendingar þegar verið er að tala til nemenda 	<ul style="list-style-type: none"> • Fá nemanda, sem á ekki í erfiðleikum með stefnunarskyn, að vinna með nemanda, sem á í erfiðleikum

Undirliggjandi þættir til viðmiðunar: Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu	Áhrif á tungumálanám Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :	Aðgerðaráætlanir Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið	Viðbót Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur
Málfræði og setningarfræði (syntax) <ul style="list-style-type: none"> • Eiga erfitt með að skilja málfræði og setningafræði eigin móðurmáls 	<ul style="list-style-type: none"> • Að búa til setningar sem eru málfræðilega og setningfræðilega réttar • Að læra málfræðireglur 	<ul style="list-style-type: none"> • Kenna reglur og rifja upp/styrkja námið daglega • Nota hugarkort, minnisspjöld og allar aðrar aðferðir tungumálakennslu til að sýna fram á línulegt samhengi (linear sequences) og mynstur (patterns) tungumálsins. (Styrkleiki lesblindra liggur oft í heildrænum skilningi á tungumálinu.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrifa reglur á minnisspjöld (upprifjunarspjöld), sem nemendur geta notað við verkefnavinnu í skólanum og heima

Undirliggjandi þættir til viðmiðunar: Einkenni lesblindra sem hafa áhrif námsframvindu	Áhrif á tungumálanám Nemandinn á líklega í erfiðleikum með :	Aðgerðaráætlanir Eftirfarandi aðgerðir í hefðbundnu tungumálanámi geta auðveldað námið	Viðbót Dæmi um viðbótarstuðning sem gæti reynst nauðsynlegur
Greina á milli og þekkja aftur sjónræn áreiti <ul style="list-style-type: none"> Lítill hæfni í að aðgreina orð og/eða að greina að það sé munur á orðum 	<ul style="list-style-type: none"> Að greina mun á milli orða, sem eru rituð á svipaðan hátt (í sama tungumálinu eða í fleiri en einu tungumáli) Að greina á milli mismunandi framburðar og að tengja réttan framburð við ritað orð mismunandi tungumála Að halda ólíkum tungumálum aðskildum, ruglar saman t.d. pain (er brauð á frönsku en sársauki á ensku) 	<ul style="list-style-type: none"> Nota myndir til að kenna ný hugtök á tungumálinu Nota minniskort til æfa daglega hvernig algeng orð eru borin fram Yfirstrika leiðbeiningar um framburð með litapenna 	<ul style="list-style-type: none"> Nota tölvuforrit eða ýmiss konar leiki eða tækni til stuðnings við að læra framburð algengra orða sem að nemendur rugla auðveldlega saman

Leiðbeiningarnar eru unnar af Elínu Vilhelmsdóttur með hliðsjón af greininni „Dyslexia and the Teaching of Modern Foreign Languages“ eftir Margaret Crombie og Hilary McColl. Greinin er 7. kafli bókarinnar *Dyslexia – Successful Inclusion in the Secondary School* en ritstjórar hennar eru Lindsay Peer og Gavin Reid.

